

Josip Bersa, *Dubrovačke slike i prilike*. Dubrovnik: Matica hrvatska 2002., 309 str.

Matica hrvatska u Dubrovniku objavila je drugo izdanje legendarnog povijesno-literarnog djela Josipa Berse *Dubrovačke slike i prilike*. Prvo izdanje izašlo je devet godine poslije autorove smrti, u Zagrebu 1941. godine, a zanimanje čitatelja otada pa do danas nije zamrlo za ovu nadasve zanimljivo pisanu knjigu u kojoj je, osim nostalgije i neiscrpane ljubavi za drevni Dubrovnik, ostavio vrijednu kulturološku i ambijentalnu sliku Grada i njegovih stanovnika. To je bio glavni poticaj izdavaču da se odluči na novo izdanje.

Ono je gotovo u potpunosti jednako izdanju iz 1941. godine. Do danas se nije našao izvorni rukopis s eventualnim autorovim objašnjenjima. Korisni su stoga, za rekonstrukciju vrela i literature, bili i ulomci iz pišćeve korespondencije.

Prvo izdanje priredio je publicist, novinski urednik podrijetlom iz Dubrovnika, Tias Mortigija. Prema sugestiji uglednih recenzenata, književnog povjesničara dr. Vinka Lozovine i jezikoslovca dr. Mate Tentora, priređivač je djelo skratio izbacivanjem citata, ponavljanja i suvišnih meditacija, te izmijenio pojedina Bersina leksička rješenja ocijenjena kao "provincijalizmi", "lokalizmi" i "balkanizmi". Priređivač je, međutim, istaknuo da je poštovao memoarsko-anegdotalni karakter djela i u tom smislu nije bilo nikakvih kraćenja.

Novo izdanje nema kritički karakter, kojim su se mogli ispraviti i dopuniti autorovi podaci, jer bi u tom slučaju, prema mišljenju priređivača dr. Stjepana Čosića, književna dimenzija Bersina teksta izgubila prohodnost i svježinu. Umjesto intervencija u tekstu, priređivačev opširniji predgovor osvjetljava lik Josipa Berse, rekonstruira literaturu i povijesne izvore kojima se služio i određuje njegovo mjesto u kontekstu historiografije o Dubrovniku. Bez obzira na nedostatak znanstvene aparature, priređivač ne postavlja sumnju u Bersinu znanstvenu vjerodostojnost. Štoviše, potvrđuje je rekonstrukcijom autorovih izvora i literature.

Fotografije koje su bile sadržane u prvom izdanju zamijenjene su novim ilustracijama radi bolje kvalitete, korištene su starije fotografije s dubrovačkim motivima iz Dubrovačkog muzeja, Državnog arhiva u Dubrovniku te nekolicine dubrovačkih kolekcionara. Kazalo imena na koncu korisna je dopuna knjizi, koja je nedostajala u izdanju iz 1941. godine.

Slavica Stojan

Miroslav Bertoša, *Izazovi povijesnog zanata. Lokalna povijest i sveopći modeli*. Zagreb: Antibarbarus, 2002., 411 str.

Izazovi povijesnog zanata izbor je već objavljenih radova plodnog istarskog i hrvatskog povjesničara Miroslava Bertoše. Bertoša pripada rijetkim znanstvenicima koji su uspjeli učiniti odmak od svoje osnovne struke a da joj pritom nisu naštetili već, naprotiv, obogatili je. Novi pristup povijesti, koji su istakli francuski "analisti" prije pedesetak godina, omogućio je u mnogim zemljama da se drukčije piše o povijesti naroda i zemalja. Bertoša je najborbeniji sljedbenik te škole u Hrvatskoj, a to će se očitovati u izboru tema, u načinu njegova pisanja, u pristupu povijesnim problemima. Stoga je i naslov ovog zbira Bertošinih radova pogođen. On odražava pitanje koje Bertoša stalno postavlja i pristup od kojega ne odustaje: interdisciplinarnost kao "najveća perspektiva historiografskih istraživanja". Veliki Bertošini interpretativni dosezi posebno će doći do izražaja u djelu *Zlikovci i prognanici* (Pula, 1989.). Ta knjiga predstavlja sjajan način inkorporiranja povijesne demografije u povijesnu znanost. Ona je briljantan dokaz da se povijesna demografija ne iscrpljuje u brojevima, već je njezina snaga u diskretnoj interpretaciji tih brojeva, koju podupire realističan govor anonimnih svjedoka. "Čovjek je potrčao prema meni, a ja sam se uspjela sakriti u gustu živicu" (M. Bertoša, *Zlikovci i prognanici*: 118) - ova naoko banalna rečenica djevojčice koju je napao razbojnik otkriva sve - pokazuje snagu opstanka kao vrhunsku demografsku kategoriju (koju možemo pretočiti i u